

DESATERO BUDOUcíHO ŠKOLÁKA

Desatero pro všechny budoucí školáky má za cíl pomoci rodičům zorientovat se, co má dítě umět a znát, než půjde do školy.

POHYB – Dítě by mělo být dostatečně fyzicky a pohybově vyspělé, vědomě ovládat své tělo, být samostatné v sebeobsluze. Už umím házet a chytat míč, běhat a skákat. Dovedu se sám obléci (zapnout zip, knoflíky, obléci čepici a rukavice, zavázat tkaničku). Umím správně stolovat, používat kapesník a toaletu. Své věci a hračky dovedu uklidit na správné místo.

SAMOSTATNOST – Dítě by mělo být relativně citově samostatné a schopné kontrolovat a řídit své chování. Už umím být občas bez rodičů (u babičky, na škole v přírodě). Dovedu říci, co si myslím, s čím souhlasím a nesouhlasím, a dodržuji dohodnutá pravidla.

JAZYK A ŘEČ – Dítě by mělo zvládat přiměřené jazykové, řečové a komunikativní dovednosti. Už umím správně vyslovovat všechny hlásky, rozumím většině slov, dovedu vyprávět různé příběhy a povídat si s dospělými a kamarády. Napíšu hůlkovým písmem své jméno.

MANIPULACE – Dítě by mělo zvládat koordinaci ruky a oka, jemnou motoriku, pravolevou orientaci. Už umím pracovat se stavebnicemi, modelovat, stříhat, nalepovat, kreslit a malovat. Dovedu správně držet tužku, znám geometrické tvary (čtverec, kruh, trojúhelník, obdélník). Víím, kde je vpravo a vlevo.

VNÍMÁNÍ – Dítě by mělo být schopné rozlišovat zrakové a sluchové vjemy. Už umím rozeznat barvy, velikosti, tvary a společné znaky jednotlivých věcí. Dovedu slabikovat slova, rozpoznám rozdíl mezi číslicemi a písmeny. Znáím základní dopravní značky a dovedu správně zareagovat na zvukové a světelné signály.

PRAVIDLA – Dítě by mělo být přiměřeně sociálně samostatné a zároveň sociálně vnímavé, schopné soužití s vrstevníky ve skupině. Už umím správně pozdravit, poprosit, poděkovat a omluvit se. Dovedu si povídat s ostatními dětmi a dospělými, umím se podělit se o hračky a sladkosti. Poznám, co si druhý přeje, a dokážu se s ním dohodnout. Beru ohled na ostatní a umím říci svůj názor. Pomáhám mladším dětem.

MYŠLENÍ – Dítě by mělo zvládat jednoduché logické a myšlenkové operace a orientovat se v elementárních matematických pojmech. Už umím počítat na prstech a vyjmenuji číselnou řadu (v rozsahu do 5 až 10). Dovedu srovnat skupiny věcí podle počtu (o kolik je jeden větší či menší). Třídím a porovnám předměty podle barvy, tvaru, velikosti, délky a váhy. Víím, kde je nad, pod, dole, nahoře, uvnitř a vně. Co je dříve, později, včera a dnes. Umím řešit jednoduché hádanky, slovní příklady, rébusy a labyrinty.

PAMĚŤ – Dítě by mělo mít dostatečně rozvinutou záměrnou pozornost a schopnost záměrně si zapamatovat a vědomě se učit. Zapamatuji si, co jsem prožil, viděl a slyšel, a dokážu o těchto zážitcích vyprávět. Pamatuji si říkadla, básničky a písničky. Soustředím se na různé úkoly a dovedu je samostatně dokončit.

TVOŘIVOST – Dítě by mělo vnímat kulturní podněty a projevoval tvořivost. Už umím pozorně sledovat děj pohádky, divadelního nebo hudebního představení. Účastním se různých zábavných programů, slavností, sportovních akcí, výstav a dovedu říci, co jsem zde viděl, slyšel a co mne zaujalo. Znáím mnoho pohádek a příběhů, mám své oblíbené hrdiny. Umím řadu písniček, básní a říkadel. Dokážu zahrát krátkou divadelní roli a zúčastnit se různých her (např. na školu, na rodinu, na cestování, na lékaře).

ZNALOSTI – Dítě by se mělo orientovat ve svém prostředí, v okolním světě i v praktickém životě. Už se orientuji ve svém blízkém okolí (víím, kde bydlím, kam chodím do školky, kde jsou obchody, hřiště, kam se obrátit, když jsem v nouzi). Víím, jak se mám chovat doma ve školce, u lékaře, v obchodě, na ulici nebo při setkání s cizími lidmi. Poznám a rozliším povolání, přístroje, dopravní prostředky, členy rodiny, rostliny a zvířata. Mám řadu poznatků o naší zemi (města, hory, řeky, jazyk, kultura), planetě (světa díly, jiné země a národy), vesmíru, ročních obdobích, počasí a cestování.

Zpracováno v souladu s Desaterem pro rodiče dětí předškolního věku, vydaného MŠMT.

Jak dítě připravit k zápisu i na samotnou školu?

U rodičů většinou panuje utkvělá představa, že pokud se dítě ještě v předškolním věku naučí číst a počítat, stane se z něj geniální žáček. Je to ale skutečně pravda, anebo jsou důležitější jiné dovednosti a od učení číst a psát tu máme školu? Jak se staví ke školní docházce dnešní děti a jakou roli v přípravě dnešních předškoláků hraje rodina?

Podle některých kantorů je úroveň znalostí u prvňáčků nižší než před dvaceti lety, podle jiných naopak vyšší. Záleží totiž na úhlu pohledu. Starší kantorky většinou vidí pouze neznalosti svých žáčků a jejich neposednost, mladší naopak často ocení jejich flexibilitu, schopnost rychle uvažovat a také velmi důležitou schopnost rychle najít to, co potřebují vědět – což je v dnešní době přecpané informacemi dovednost v podstatě stěžejní.

Na co si ovšem stěžují učitelky v mateřinkách i pedagožky prvňáčků je neznalost klasických pohádek a problém s udržení pozornosti především, jedná-li se o čtení. Nejdůležitější roli v této neznalosti hrají rodiče a jejich přístup k výchově. Pokud se dětem rodiče pravidelně věnují, knížky jim čtou, připravují jim zážitky a rozvíjí jejich fantazii, pak je vše v pořádku. Takových rodičů je dnes bohužel jenom zlomek, ostatní z časového hlediska a kvůli svému pohodlí preferují pohádky v televizi a blikající zábavu u počítače.

Co by předškolák měl skutečně umět k zápisu a co dnešní děti skutečně umí?

Důležité je, aby znal své jméno, příjmení, popřípadě datum narození a adresu, kde bydlí. Měl by umět vyslovovat správně všechny hlásky, vytleskávat slabiky, určit barvy, poznat číslice do 5, poznat geometrické tvary, zazpívat písničku či přednést nějakou říkanku. Co se týká dovedností, mělo by dítě umět namalovat postavu, stříhat a držet správně tužku (a to již od útlého věku, ne až v první třídě). Velkým problémem je rozeznávání první a poslední hlásky ve slově, to dnes většina dětí neumí. Vedle nepozornosti pak oproti dřívějším létům děti trápí také špatná slovní zásoba, vysoký výskyt logopedických poruch a kupodivu i manuální nezručnost. Je ovšem nad slunce jasné, že televize a počítač vaše dítě stříhat či modelovat nenaučí!

Jaké chyby dělají rodiče?

Pokud k tomu dítě samo neinklinuje, není nutné ho učit číst a počítat, mělo by pouze rozeznávat hlásky a číslice, zbytek ho naučí škola. Spíše než číst a psát byste tedy své dítě měli připravovat z hlediska pravidelného režimu, manuálních, sociálních, vědomostních a pohybových dovedností! Je důležité neučit děti nic, čím si sami nejste jisti, spíše jej uče jistým návykům a pravidelnosti, jako je bezproblémové vstávání a usínání, uče ho denně pomáhat v domácnosti, přičemž může plnit i různé praktické úkoly, vždy střídajte fyzické aktivity s duševními, stříhejte, lepte, přikládejte, zkrátka staňte se pro svého potomka kreativcem na každý den. Pokud nevíte jak dítě systematicky připravovat, případně jakou si pořídit knihu na pomoc, obraťte se pro radu k učitelkám v mateřince anebo navštivte web www.prochytrelavicky.cz.

Nepočítejte ovšem s tím, že mateřská škola vaši ratolest připraví za vás. Rodiče dnes bohužel plně spoléhají na výchovu dítěte v mateřské školce, zkuste si ale představit, že jedna učitelka má často na starosti 27 hyperaktivních dětí, což dnes není žádná výjimka. Opravdu si myslíte, že je potom schopná každého jednoho naučit rozeznávat první a poslední hlásku ve slovech? Určitě ne, a proto je velká část přípravy na rodičích a je tomu tak dobře, rodiny by měly být více spolu, aby se neztrácela komunikační nit.